

Státní oblastní archiv v Plzni

Svazarm – krajský výbor Plzeň

1951–1990

Inventář

EL NAD č.: 10198

AP č.: 708

Mgr. Michael Pešák

Plzeň 2016

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	8
III. Archivní charakteristika archivního fondu	9
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	12
V. Záznam o uspořádání fondu a sestavení archivní pomůcky	13
Seznam použitých pramenů a literatury	14

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	16
Příloha č. 2: Organizační schéma aparátu	19
Inventární seznam	22

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archivního fondu *Svazarm – krajský výbor Plzeň* byl Západočeský krajský výbor Svazarmu Plzeň a jeho předchůdci (Krajský výbor Svazu pro spolupráci s armádou 1952–1960 Krajský výbor Svazu pro spolupráci s armádou Západočeského kraje se sídlem v Plzni 1960–1965, Západočeský krajský výbor Svazarmu Plzeň 1970–1972, Krajský výbor Svazarmu 1972–1974, Západočeský krajský výbor Svazarmu Plzeň 1974–1990). Byl krajským orgánem branné organizace, působící na území Plzeňského (v letech 1951–1960) a posléze Západočeského kraje (1960–1990).

Svazarm (Svaz pro spolupráci s armádou) byl vytvořen v roce 1951 podle vzoru sovětské branné organizace DOSAAF a zahrnoval celou řadu dobrovolných organizací.

Prvopočátky organizace lze vysledovat v roce 1945, kdy byl dekretem presidenta republiky č. 125/1945 Sb. zřízen *Svaz brannosti*. Slučoval v sobě *Svaz československého důstojnictva*, *Svaz československých rotmistrů*, *Svaz národních střeleckých gard* a *Svaz československých záložníků*. Jeho úkolem byl výcvik branců a v případě potřeby zajištění civilní obrany, doplňovacích a pomocných jednotek pro armádu. V roce 1949 byl *Svaz brannosti* zrušen zákonem č. 138/1949 Sb. Po dvou letech byl *Svaz brannosti* nahrazen Svazarmem, zřízeným ministerstvem národní obrany jako dobrovolná branná organizace. Svazarm vznikl na základě zákona č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních, a zákona č. 92/1951 Sb. o branné výchově (ustavující schůze ÚV Svazarmu se konala 4. 11. 1951). Byly do něj zahrnuty Dobrovolný svaz lidového letectví (DOSLET), Dobrovolný svaz lidového motorismu (DSLML), Československý svaz radioamatérů (ČRA), Kynologická jednota (Kyn) a Svaz chovatelů poštovních holubů (SChPH). Tyto organizace měly původně ve Svazarmu kolektivní členství, od něhož bylo oficiálně upuštěno k 1. 1. 1953. Slučování ve skutečnosti proběhlo ve druhé polovině roku 1952 a k výše uvedenému datu bylo dokončeno. Zároveň Svazarm převzal majetek jednotlivých svazů a zavedl individuální členství. Svazarm postupem času nabízel členům daleko větší počet činností, specializací a odborností než jeho předchůdci a „zakládající“ organizace. Na základě specializací vznikaly jednotlivé sekce při výborech a kluby (či jejich pobočky) při organizacích. Krátce po vzniku existovaly následující odborně specializované struktury: sekce motoristická, letecká, radioamatérská, kynologická, chovatelů poštovních holubů, vševojsková, agitačně-propagační, civilní obrany a masových sportů. V dalších letech se nabídka činností v rámci organizace dále rozšiřovala, přičemž většina činností se i nadále soustředila na předvojenskou výchovu, přípravu pro výkon vojenských specializací a masově branné akce. Financování Svazarmu kromě členských příspěvků, příspěvků od různých organizací a vydavatelské činnosti zajišťovalo (byť to stanovy neuvádějí) ze značné části ministerstvo obrany, které vedle nejrůznějšího materiálu rovněž zajišťovalo odborný personál pro vedení výcviku a důstojníky do vedoucích funkcí.

Krajský výbor Plzeň vznikl krátce po oficiálním založení organizace v roce 1951, ale formální legitimitu mu dodala až ustavující krajská konference Svazarmu pro

Plzeňský kraj v roce 1952. Tehdy byl řádně zvolen *Krajský výbor Svazu pro spolupráci s armádou* a došlo na ní ke sloučení výše uvedených svazů. Z dochované dokumentace však vyplývá, že organizace v kraji byla plně funkční již od roku 1951.

I. krajská konference Svazarmu proběhla roku 1954. Svazarm si kromě klasicky volené organizační struktury s profesionální placenou administrativou vybudoval ještě strukturu založenou na odbornostech, tvořenou odbornými sekcemi při výborech, kroužky a kluby (či pobočkami klubů) v organizacích a vedenou neplacenými aktivisty. Tak dokázal pokrýt a zaštitit nejen celou řadu branných, ale i s branností zcela nesouvisejících zájmových činností. Krajský výbor v Plzni vykonával svou funkci do dubna roku 1960, kdy v důsledku chystané územní reorganizace došlo k jeho přeměně na západočeský a s tím spojenému převzetí pravomocí a administrativy zrušeného Krajského výboru Svazarmu Karlovy Vary.

Při té příležitosti proběhla ustavující krajská konference západočeské krajské organizace Svazarmu, řešící nastalé organizační změny (sloučení organizací ze dvou krajů, delimitaci v rámci okrajových okresů pod jiné krajské organizace, změnu názvu atd.). Nově vzniklý *Krajský výbor Svazu pro spolupráci s armádou Západočeského kraje se sídlem v Plzni* ale fungoval jen pět let. Z organizačních a údajně i z úsporných důvodů byly ke konci roku 1965 krajské výbory Svazarmu zrušeny. Mimo jiné se předpokládalo zjednodušení komunikace mezi okresními a ústředním výborem, která měla probíhat přímo. Tento krok se ukázal jako kontraproduktivní a po roce 1970 došlo k postupné obnově krajských výborů. V Plzni byla krajská organizace a krajský výbor již jako *Západočeský krajský výbor Svazarmu Plzeň* oficiálně obnoveny na ustavující konferenci v roce 1974, samotný krajský výbor ovšem prokazatelně fungoval od ledna 1972 pod názvy *Krajský výbor Svazarmu* (zástupce zasedal v Komisi branné výchovy při ZKNV Plzeň) a *Krajský sekretariát Svazarmu* (podle seznamů skartovaných tajných dokumentů pro rok 1973 a seznamů účastníků porad vedení autoškol z roku 1972). Svazarm fungoval do 18. března 1990, kdy byl v důsledku společenských změn z podzimu 1989 na nátlak členské základny na svém posledním celostátním sjezdu transformován ve „*Sdružení technických sportů a činností ČR*“. Likvidace a převody majetku proběhly do konce roku 1990 již pod hlavičkou nástupnické organizace. Část zájmových organizací přešla do nově vzniklých specializovaných svazů, jiné zůstaly ve výše jmenovaném „*Sdružení*“. To se v roce 2003 dále transformovalo na „*Sdružení sportovních svazů České republiky*“, které existuje dodnes.

Základní organizační struktura Svazarmu odpovídala zavedenému dobovému standardu. Nejvýše stály ústřední orgány (před federalizací se jednalo o celostátní sjezd, ústřední výbor a ústřední revizní komise, po federalizaci přibýly ještě „národní“ stupně ústředních orgánů – tedy republikové sjezdy a Český a Slovenský ústřední výbor). Druhým stupněm byly krajské organizace a orgány (krajská konference, plénum krajského výboru, předsednictvo krajského výboru a krajská kontrolní a revizní komise). Třetím stupněm byly okresní organizace, organizace na úrovni okresních a jejich orgány (okresní konference, výbory a revizní komise, velké městské organizace a organizace

velkých podniků). Posledním stupněm byly základní organizace a jejich členské schůze. Uvedená struktura volených orgánů byla prakticky zachována po celou dobu existence Svazarmu s výjimkou období, po které byl krajský stupeň organizace zrušen (prakticky v letech 1966–1971).

Nejvyšším krajským orgánem byla krajská konference. Svolával ji krajský výbor Svazarmu, obvykle jednou za dva roky. O svolání mimořádné konference mohl rozhodnout ústřední výbor nebo 1/3 členů v kraji. Krajská konference projednávala a schvalovala zprávy krajského výboru a krajské revizní komise a stanovovala další úkoly, volila (na dva roky) krajský výbor a krajskou revizní komisi.

Krajský výbor řídil organizaci v období mezi krajskými konferencemi. Zajišťoval plnění směrnic a nařízení ústředního výboru; řídil a kontroloval práci okresních a městských organizací, projednával a schvaloval plány, rozpočty a výkazy podřízených výborů a zařízení, zřizoval kluby a sekce podle odborností (do roku 1965) a posléze „rady odborností“ (po roce 1974), organizoval výcvikovou činnost, pořádal akce a soutěže, sloužící k rozvoji branné výchovy podle pokynů ústředí. K uvedeným úkolům patřila i registrace nejlepších sportovních výkonů dosažených v kraji v rámci Svazarmu. Hlavními úkoly byla branná příprava povolanců, odborná a politická příprava vojáků v záloze (ve spolupráci s vojenskou správou) a politická propaganda. Vedle armády spolupracoval i s podniky a organizacemi a zpočátku měl snahu pracovat i na školách všech stupňů, než byly pro přímé působení v základních školách direktivně určeny Pionýrská organizace a Československý svaz mládeže.

Pro řízení každodenní práce v období mezi zasedáními krajského výboru bylo z jeho středu voleno předsednictvo, složené z předsedy, místopředsedů a členů předsednictva. Schůze pléna se měly konat minimálně jednou za tři měsíce, předsednictvo se scházelo podle potřeby, v průměru přibližně dvakrát měsíčně. Četnost schůzí byla závislá na aktivitách organizace – v období před konferencemi a jinými důležitými událostmi to mohly být až čtyři schůze v měsíci, v letních obdobích prázdnin a dovolených se konala často jen jedna schůze.

V roce 1960 byl pro řízení organizace a rozhodování o vybraných otázkách v mezidobí mezi schůzemi předsednictva (aparátu KV a jednotlivých OV) vytvořen „organizační sekretariát“. Tvořili ho vybraní členové předsednictva, jejich předností byla stálá dostupnost a tím i schopnost okamžitě reagovat na nastalé problémy. Organizační sekretariát se ze své činnosti zodpovídal předsednictvu. Podle dochovaných záznamů fungoval tento mezičlánek na pomezí volených orgánů a administrativního aparátu krátkodobě (jeden rok) a pak byl nahrazen takzvaným „dispečinkem“ – informační službou, působící v režii aparátu.

Předsednictvo spolupracovalo s KNV (ZKNV), armádou, KV (ZKV) KSČ a KV NF a řadou dalších společenských organizací, které se uplatňovaly v systému civilní obrany (například ČSČK). Vedle toho spolupracovalo i s vedením důležitých podniků.

Významným voleným orgánem byla krajská revizní komise. Byla volena krajskou konferencí, které se ze své činnosti zodpovídala. Mezi její úkoly patřila kontrola majetku a finančního hospodaření krajského výboru, kontrola placení členských příspěvků a kontrola činnosti aparátu krajského výboru. V mezidobí mezi krajskými konferencemi předkládala výsledky své činnosti k projednání krajskému výboru. Krajská revizní komise se scházela podle potřeby, minimálně však čtyřikrát do roka. Její členové nebyli členy krajského výboru, ale mohli se účastnit jeho zasedání a měli na nich poradní hlas. Do roku 1965 byla ve stanovách v pořadí důležitosti řazena před krajský výbor zřejmě proto, že byla volena přímo krajskou konferencí. Až v období po roce 1974 byla ve stanovách v pořadí důležitosti odsunuta za něj.

Pro usnadnění činnosti výborů a jejich aparátu vznikaly na všech úrovních odborné sekce (v rámci organizací pak kluby či jejich pobočky), specializované na jednotlivé činnosti, zastřešené Svazarmem. Zpočátku se prosadily spíše krajské kluby (automotoklub, aeroklub, střelecký klub, radioklub, kynologický klub, jezdecký klub, klub chovatelů poštovních holubů a další), od roku 1958 byly kluby na krajské úrovni postupně likvidovány (mezi poslední v roce 1963 patřil krajský aeroklub, obnoven po roce 1974) a jejich úkoly a majetek přebíraly buď příslušné odborné sekce, nebo okresní a místní kluby. Do roku 1960 působily v rámci okresních a základních organizací pobočky krajských či okresních klubů. Pro člensky méně početně obsazené specializace byly v základních organizacích zakládány kroužky.

Po roce 1960 došlo postupně ke změnám, kdy kluby byly vytvářeny v rámci základních organizací (případné výjimky určoval ÚV Svazarmu, většinou se týkaly finančně a technicky náročných činností, tedy aeroklubů a autoklubů) a původně specializované sekce při výborech se staly součástí organizační struktury jako „stálé aktivity dobrovolných pracovníků, pomáhající zajišťovat usnesení příslušných výborů“. V roce 1963 byly sekce nazývány „sportovními“ a patřila mezi ně motoristická, radioamatérská, letecká, střelecká, modelářská, branného vodáctví (zahrnovala též potápění), kynologická, masově branných soutěží a akcí. Pro fungování sekcí platily stejné zásady jako pro výbory, při nichž byly zřízeny. Obsah pojmu „sekce“ se po roce 1965 postupně změnil, neboť stanovy z roku 1966 už sekce v organizační struktuře vůbec nezmiňují. Stanovy z roku 1970 uvádějí národní svazy a kluby jako organizační složky se značnou mírou samostatnosti, jejich organizační jednotky byly stavěny na úroveň klasických základních organizací.

Ve stanovách z roku 1974 roli původních sekcí převzaly „*rady odborností*“, při krajském výboru pak krajské rady odborností. Šlo o volené orgány s dobou působnosti shodnou s krajským výborem (tedy mezi dvěma konferencemi). Odpovídaly za svou činnost krajskému výboru a ústředním radám odborností, řídily okresní rady odborností a tvořily tak paralelní systém založený na specializacích.

Pojem „sekce“ byl ve stanovách z roku 1974 vymezen jako jmenované složky

územních orgánů Svazarmu pro řízení činnosti vyplývající z branného systému státu. Staly se tedy složkou aparátu, specializovanou na vojenskou přípravu a civilní obranu.

Běžné fungování krajského výboru zajišťoval profesionální (placený) aparát, který řešil administrativní, finanční (hospodářské), provozní a pracovně-právní záležitosti, tedy běžný chod organizace.

Aparát byl složen z několika oddělení, jejich počet a členění byl v počátečním období závislý na velikosti kraje, později na rozvíjející se organizační struktuře organizace (viz příloha č. 2). V první fázi existence (do roku 1965) zajišťoval aparát kromě chodu spisovny (viz níže) a sekretariátu předsedy tři základní okruhy: finance a materiální zabezpečení; vojenskou a sportovní přípravu; organizační záležitosti. V rámci jednotlivých složek docházelo k dalšímu členění či slučování jednotlivých oddělení.

Spisovna spolu se sekretářkou předsedy řešily běžné administrativní (mj. příjem, přidělování a odesílání pošty) a spolu s nimi de facto i organizační záležitosti. Fyzicky produkovaly většinu písemné produkce jak volených orgánů, tak organizačních složek spojených s výcvikem, propagandou či organizačními záležitostmi.

Po znovuoobnovení krajské úrovně řízení Svazarmu po roce 1970 zajišťoval aparát administrativu, hospodaření krajského výboru a jeho organizační záležitosti. Postupně se tak dostával do role servisní složky. Řízení a dohled nad specializovanými činnostmi postupně převzaly rady odborností a nově definované sekce, jejich vedoucí pracovníci byli v závislosti na charakteru činnosti buď přímo dosazováni, nebo voleni. Spolu s tím se původní volené struktury vymezovaly do role koordinačního orgánu, zatímco systém řízení založený na odbornostech se dále vyvíjel a v době likvidace Svazarmu posloužil jako základ pro vznik následnické organizace.

Krajský výbor Svazarmu sídlil v letech 1951–1965 a 1972–1978 na adrese Železniční 4, Plzeň, od roku 1978 do zániku organizace pak v Jablonského 30, Plzeň.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Veškerá dokumentace byla ukládána ve spisovně, nebo u odpovědných pracovníků v sídle organizace – tedy na adrese Železniční 4 a posléze Jablonského 30, Plzeň.

Spisovna Svazarmu spojovala funkce podatelny a klasické spisovny, zpracovávala a rozdělovala došlou poštu, distribuovala korespondenci a materiály vytvořené krajským výborem a ukládala písemnosti vzešlé z aktivit krajského výboru.

Ve spisovně se kromě zápisů ze schůzí a konferencí volených orgánů shromažďovaly též další písemnosti, spojené s chodem organizace. Vedle písemností ekonomického a provozního charakteru to bylo vzhledem k polovojenskému charakteru organizace i značné množství tajných spisů včetně příslušné evidence. Nakládání s písemnou produkcí regulovaly „Směrnice ústředního výboru Svazarmu pro vedení písemností z roku 1975“. Vyřazování písemností měl podle Skartačního řádu Svazarmu z roku 1976 na starosti vedoucí spisovny a schvaloval ho vedoucí organizace, který za provedení skartace odpovídal. Utajované písemnosti vyřazoval oprávněný funkcionář Svazarmu, který je měl v evidenci a u něhož byly uloženy. Vojenské písemnosti byly skartovány podle předpisu MNO: Adm–2–1 „Spisová a archivní služba v ČSLA“, pokud ÚV Svazarmu nenařídil jinak. Přesto došlo ke ztrátě materiálu – patrně při stěhování na nové působiště v roce 1978 byly ztraceny dokumenty z let 1972–1977. To spolu se strukturou dochovaných archiválií naznačuje, že přístup organizace k dodržování výše uvedených směrnic (s výjimkou tajných písemností) byl velmi laxní, a proto na nich nebylo možno založit pořádání fondu.

Písemnosti fondu byly převzaty v několika etapách. První část byla přijata v prosinci roku 1965 v důsledku reorganizací ve Svazarmu pod přírůstkovým číslem 36/1965 (17. 12. 1965). Další série přejímek začala po likvidaci Svazarmu v březnu 1990 od následnické organizace STSČ ČR – 36/90 (28. 9. 1990); 17/92 (1. 4. 1992); 25/94 (8. 1. 1994); 26/94 (9. 9. 1994); 15/99 (6. 8. 1999); 7/2002 (5. 1. 2002). Spolu s dokumentací Svazarmu byly v posledních přejímkách přebírány i písemnosti následnické organizace – STSČ ČR z let 1990-1993.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Písemnosti tvořící archivní fond pocházejí v naprosté většině z vlastní produkce volených orgánů Svazarmu a jen nepatrnou část tvoří materiál jiného původu – převážně jde o dokumenty zaslané na vědomí od podřízených složek. Písemnou dokumentaci tvořil a ve své spisovně ukládal sekretariát krajského výboru Plzeň.

První převzatá část fondu byla v letech 1968–1969 nahrubo uspořádána Jiřinou Ciprovou, všeobecně platnou historií původce archiválií (jak pro KV Plzeň, tak pro KV Karlovy Vary) sepsal E. Šefčík. Písemnosti fondu byly v té době uloženy v centrále SOA Plzeň, Sedláčkova 44. V 90. letech 20. století byly v důsledku dalších přejímek a nárůstu metráže převezeny nejprve do depozitáře v Trnové a po jeho likvidaci v roce 2005 uloženy v Nepomuku – pracoviště Klášter. Odtud byly na jaře 2015 převezeny ke konečnému zpracování do centrály SOA v Plzni.

V rámci pořádání v roce 2015 bylo vyřazeno celkem 0,72 bm archiválií z důvodu přehodnocení jejich významu – šlo o dílčí účetní dokumentaci a multiplikáty z let 1953–1990 (protokol VAzDPV čj.: SOAP/001–1521/2015) Dále bylo vyřazeno 0,25 bm makulatury.

Z fondu bylo vyčleněno 0,37 bm písemností OV Svazarmu a delimitováno do příslušných státních okresních archivů (delimitační protokoly čj.: SOAP/001-0020-0024/2016, SOAP/001-0098“2016). Dále bylo z fondu vyčleněno 0,36 bm písemností Sdružení technických sportů a činností ČR z let 1990-1993, které vytvořily nový fond (EL NAD 11225). Zbývající rozdíl 0,35 bm v metráži proti původnímu stavu vznikl přebalením materiálů fondu.

Struktura fondu byla vzhledem k okolnostem zmíněným v předchozí kapitole vytvořena uměle a je odvozena z organizační struktury původce. Ta vycházela ze standardu běžného v období socialismu pro většinu politických a společenských organizací. Strukturu tvoří:

Volené orgány

Konference

Plénum

Předsednictvo

Krajská kontrolní a revizní komise

Krajská hlavní komise pro reorganizaci

Organizační záležitosti

Písemnosti z činnosti aparátu

Zápisy ze schůzí a porad sekretariátu

Tajné písemnosti

- podací protokoly
- manipulace s tajnými písemnostmi
- zápisy o skartaci
- finanční záležitosti
- personální návrhy
- zpráva o zahájení výcviku branců

Běžné písemnosti

- podací protokol
- pokladní kniha

Plány

Ekonomické a mzdové záležitosti

- rozpočty, mzdové rozpočty a plány mezd
- odměny
- hospodářská činnost a rekonstrukce základních prostředků
- výkazy a rozborů hospodaření
- periodické revize hospodaření a inventury
- prověrky BOZP

Akce a soutěže

Inventární jednotky tvoří monotematické skupiny písemností, písemnosti v rámci inventárních jednotek jsou řazeny chronologicky. Některé registry obsahují upřesňující údaje k časovému rozsahu (přesnější vymezení, chybějící období), nebo blíže specifikují obsah či formu.

Jak uvádí struktura výše, je fond dělen na „volené orgány“ (1954-1965, 1978-1990) a „písemnosti z činnosti aparátu“. Druhá část fondu je členěna do několika bloků. První tvoří *zápisy ze schůzí a porad sekretariátu (1953-1955)* a druhý *tajné písemnosti (1959-1965, 1973-1990)*. Za blokem tajných písemností následuje blok *běžných písemností (1984-1987)* zahrnující běžnou agendu, blok *plánů (1984-1990)* a blok *ekonomické a mzdové záležitosti (1955-1990)*. Fond uzavírají zprávy o *akcích a soutěžích (1955, 1961–1965)*.

Správu movitého i nemovitého majetku krajské organizace zajišťovalo hospodářské oddělení a ekonomické aspekty chodu krajského výboru (mj. mzdové záležitosti) pak účtárna. Obě posledně jmenované složky měly nejen své účetní, ale i orgány finanční kontroly. Hospodářské oddělení navíc dohlíželo na výdělečnou (autokempy, autoopravny atd.) a stavební činnost jak krajského výboru, tak většiny podřízených organizací, v důsledku čehož se ve fondu dochovaly ukázky stavební dokumentace několika svépomocně upravovaných objektů a četné písemnosti spojené s ekonomickou činností některých organizací Svazarmu.

Archivní fond je mezerovitý i přes skutečnost, že svým časovým rozsahem

pokrývá celou dobu existence původce. Zcela chybí zápisy ze schůzí volených orgánů z let 1972–1977 a písemnosti z činnosti aparátu z tohoto období tvoří jen nepatrné zlomky.

Fyzický stav fondu lze označit jako nepoškozený, ale budou vhodné jeho častější kontroly, protože značná část dokumentů je tištěna cyklostylem a celý fond je na papíře špatné kvality. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond *Svazarm – krajský výbor Plzeň* svým časovým rozsahem pokrývá většinu existence organizace (1951–1965; 1976–1990). Přes svou mezerovitost (chybí převážná část písemností z let 1972–1977) je nepominutelným pramenem pro historii branně bezpečnostní politiky státu na území Plzeňského a následně Západočeského kraje a současně mapuje značnou část státem podporovaných či alespoň kontrolovaných zájmových činností obyvatelstva, které neprobíhaly v rámci mládežnických a ryze sportovních organizací.

Z širšího hlediska jsou zajímavé hlavně údaje o předvojenské přípravě branců, výcviku záloh, branných sportech a organizačním zajištění masových akcí. Na ně se vážou informace o dalších činnostech, jež nebyly přímo vojenského charakteru, ale na jejichž případný význam pro zvyšování branné zdatnosti bylo při jejich provozování permanentně odkazováno (mj. modelářství, elektronika).

Zajímavostí jsou doklady o hospodářské činnosti některých organizací (inv. č. 39) a dokumentace o svépomocné stavební činnosti, skrývající se za názvem „Rekonstrukce základních prostředků“ (inv. č. 40). Tyto víceméně náhodně dochované materiály sice neumožňují systematické zkoumání socialistického podnikání Svazarmu, ale poskytují alespoň jistý náhled na tuto specifickou problematiku. Zájemcům o problematiku aeroklubů pak přináší rámcové informace o svérázném kádrování na poli leteckých sportů od 50. do poloviny 60. let 20. století (zápisy ze schůzí předsednictva, inv. č. 8).

Fond obsahuje osobní údaje členů organizace, které jsou soustředěny hlavně v inv. č. 30 (personální návrhy).

V. Záznam o uspořádání fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond uspořádal, inventář sestavil a úvod napsal v letech 2015-2016 archivář 1. oddělení Státního oblastního archivu v Plzni Mgr. Michael Pešťák.

V Plzni dne: 4. 2. 2016

Seznam použitých pramenů a literatury:

Prameny:

Organizační řád Svazu pro spolupráci s armádou. Praha : Svazarm, Naše vojsko, 1956.

Organizační řád Svazu pro spolupráci s armádou. Praha : Svazarm, Naše vojsko, 1961.

Organizační řád Svazu pro spolupráci s armádou. Praha : Svazarm, Naše vojsko, 1966.

Stanovy Svazu pro spolupráci s armádou České socialistické republiky. Praha : Ústřední výbor svazu pro spolupráci s armádou České socialistické republiky, 1970.

Stanovy Svazu pro spolupráci s armádou. Praha : ÚV Svazu pro spolupráci s armádou, 1974.

Státní oblastní archiv v Plzni, archivní fond ZKNV Plzeň (EL NAD 10121, zápisy ze schůzí komisí – komise branné výchovy 1972–1989).

Státní oblastní archiv v Plzni, archivní fond Svazarm – krajský výbor Karlovy Vary (EL NAD 10196).

Státní oblastní archiv v Plzni, archivní fond Svazarm – krajský inspektorát autoškol Plzeň (EL NAD 10483).

Sbírka zákonů Republiky Československé 1945, 1949, 1951, 1956, 1957.

Literatura:

KOVAŘÍK, Miloš a kolektiv. *Budovat a bránit.* Praha : Naše vojsko; Svazarm, 1981.

Pracovník Svazarmu: měsíčník pro funkcionáře Svazu pro spolupráci s armádou. Ročník 4–10. Praha : Naše vojsko, 1955–1961.

Podíl městské organizace Svazarmu v Plzni na realizaci závěrů X. pléna ÚV Svazarmu k programu polytechnické výchovy mládeže. Plzeň : MěV Svazarmu a městské kulturní středisko v Plzni, 1983.

Příručka pro funkcionáře Svazarmu o činnosti základní organizace. Praha : Naše vojsko; Svazarm, 1963.

Svazarmovec: Orgán ČÚV Svazarmu. Ročník 34–38. Praha : Naše vojsko, 1986–1990.

Výsledky Západočeské krajské organizace Svazarmu od jeho ustavující konference konané 30. března 1974. Plzeň : Západočeský krajský výbor Svazarmu v Plzni ve spolupráci s Krajským kulturním střediskem v Plzni, 1981.

Příloha č. 1

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
atd.	a tak dále
bm	běžný metr
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČR	Česká republika
ČRA	Československý svaz radioamatérů
ČSČK	Československý červený kříž
ČSLA	Československá lidová armáda
ČÚV	Český ústřední výbor
DOSA AF	Dobrovolná společnost pro spolupráci s armádou, letectvem a námořnictvem (v originálu: <i>ДОСААФ, Добровольное общество содействия армии, авиации и флоту</i>)
DOSLET	Dobrovolný svaz lidového letectví
DSL M	Dobrovolný svaz lidového motorismu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn.	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KDPZ	Klub důstojníků a praporčíků v záloze
KKRK	krajská kontrolní a revizní komise
KNV	krajský národní výbor

KSČ	Komunistická strana Československa
KV	krajský výbor
Kyn	Kynologická jednota
MBS	masově branné sporty
MěV	městský výbor
mj.	mimo jiné
MNO	ministerstvo národní obrany
MPS	motoristická příprava a sport
MTZ	materiálně technické zabezpečení
MVS	motoristický výcvik a sport
NF	Národní fronta
OMPP	oddělení organizačně masové práce a propagandy
OV	okresní výbor
ppr	podací protokol
PT	přísně tajné
Sb.	Sbírka (zákonů)
SChPH	Svaz chovatelů poštovních holubů
SOA	státní oblastní archiv
STSC	Sdružení technických sportů a činností
Svazarm	Svaz pro spolupráci s armádou
T	tajné
T – „M“	tajné - mobilizační
ukn	úřední kniha
ÚV	ústřední výbor
VAzDPV	vyřazení archiválií z důvodu přehodnocení jejich významu
VPS	vojenská příprava a sport
ZKNV	Západočeský krajský národní výbor

ZKV

západočeský krajský výbor

Příloha č. 2

Organizační schéma aparátu

1951

Předseda

Sekretářka předsedy

„*Administrativně–hospodářsko–finanční oddělení*“, zajišťující vlastní hospodaření krajského výboru, administrativu, údržbu a průběžnou kontrolu hospodaření okresních výborů

„*Materielní oddělení*“ spravovalo movitý majetek

„*Kádrové oddělení*“

„*Výcvikové oddělení*“

„*Politické a propagační oddělení*“

„*Organizační oddělení*“

Jednotlivá oddělení tehdy vedli předsedové, kterým byli podřízeni referenti.

1952

Předseda

Sekretářka předsedy

„*Oddělení svazových orgánů*“ (vedoucí, sekretářka a dva referenti)

„*Oddělení vojenské přípravy a sportů*“ (vedoucí, čtyři referenti a čtyři instruktoři), označované zkratkou *VPS*

„*Oddělení agitačně propagační*“ (vedoucí a jeden referent), v běžných písemnostech byl do roku 1953 používán předchozí název

„*Oddělení materielně finanční*“ (vedoucí, účetní, pokladník, materielní referent, administrativní pracovník v podatelně, dvě písařky, řidič a uklízečka)

1954

Předseda

Sekretářka předsedy

„*Oddělení vojenské přípravy a sportů*“

„*Oddělení organizačně masové práce a propagandy*“, uváděné zkratkou *OMPP*

„*Oddělení materielně finanční*“

1956

Systemizační tabulky sice neuvádějí názvy jednotlivých oddělení, ale člení aparát krajského výboru na šest organizačních jednotek:

Předseda

Sekretářka předsedy

Spisovna – vedoucí spisovny, písařka a kádrový referent

Oddělení OMPP(v následujícím roce nazýváno též *politicko-organizační*) - náčelník,

instruktor pro propagandu, pět politickoorganizačních pracovníků
Oddělení VPS – náčelník, pět instruktorů, specializovaných na jednotlivé druhy výcviku
Oddělení MTZ – náčelník, správce materiálu, účtovatel základních prostředků, dopravní referent, skladník a dva řidiči
Účtárna – vedoucí účetní, bilanční účetní, finanční účetní, mzdový účetní a revizor

V následujících letech byly do systemizace na úrovni oddělení zahrnuty:
Krajský aeroklub (k 1. 1. 1963 transformován v sekci; obnoven po roce 1974)
Krajská správa autoučilišť (přestává být zmiňována koncem roku 1958)

1961

Předseda
Sekretářka předsedy
Hospodářský úsek a stavební komise
Motoristický úsek
Úsek politicko–propagační a organizační práce
Úsek materiálně technický a plánování
Výcvik branců všech odborností
Základní branná příprava
Potápěčství a radisté
Úsek civilní obrany
Branné masové závody

Z dochované dokumentace vyplývá, že ve výčtu uvedené „úseky“ nebyly vždy totožné s odděleními či odbory (od roku 1962).

1962

Předseda
Sekretářka předsedy
oddělení OMPP
hospodářské oddělení (odbor MTZ – vedoucí, plánovač, ekonom pro autoučiliště, bilanční účetní, účetní sekretariátu, stavební technik)
oddělení VPS
oddělení MPS (motoristické přípravy a sportu, 1965 MVS – motoristického výcviku a sportu)

sekce (od roku 1963 byly sekce nazývány „sportovními“):

motoristická
rádia
letecká
střelecká
modelářská

*branného vodáctví
kynologická
masově branných soutěží a akcí*

1978

Předseda KV

Tajemník KV

Ekonomický úsek – vedoucí ekonom KV

Sekce branné přípravy – náčelník

Sekce civilní obrany

Vedení rad odborností KV

Lektorský sbor KV

Krajské rady odborností:

střelectví

MBS

modelářství

potápěčství a branné vodáctví

motorismus

KDPZ

kynologie

radioamatérství

elektroakustika a videotechnika (od 1980)

letectví a parašutismus

INVENTÁRNÍ SEZNAM

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
	<i>Volené orgány</i>		
	<i>Konference</i>		
1	I. krajská konference	1954	kar 1
2	II. krajská konference	1956	kar 1
3	III. krajská konference	1958	kar 1
4	Ustavující krajská konference Západočeského kraje	1960	kar 1
5	Krajská konference	1961	kar 1
5	Krajská konference	1963	kar 1
5	Krajská konference	1978	kar 2
5	Krajská konference	1981	kar 2
5	Krajská konference	1983	kar 2
5	Krajská konference	1988	kar 3
	<i>Plénum</i>		
6	Zápisy ze schůzí pléna (1956 – jen jeden zápis)	1951-1959	kar 3
6	Zápisy ze schůzí pléna	1960-1965	kar 4
7	Zápisy a materiály ze schůzí pléna (usnesení, dokumentace; 1985 jen jedna pozvánka)	1978-1985	kar 4
7	Zápisy a materiály ze schůzí pléna (usnesení, dokumentace)	1986-1990	kar 5
	<i>Předsednictvo</i>		
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (do dubna 1953)	1951-1953	kar 5
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (od května 1953)	1953-1954	kar 6
8	Zápisy ze schůzí předsednictva	1955-1956	kar 7
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (do června 1958)	1957-1958	kar 8
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (od července 1958)	1958-1959	kar 9
8	Zápisy ze schůzí předsednictva	1960	kar 10
8	Zápisy ze schůzí předsednictva	1961	kar 11
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (do června 1963)	1962-1963	kar 12
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (od července 1963)	1963-1964	kar 13
8	Zápisy ze schůzí předsednictva (chybí 1966–1977)	1965-1983	kar 14
8	Zápisy ze schůzí předsednictva	1984-1987	kar 15
8	Zápisy ze schůzí předsednictva	1988-1990	kar 16
	<i>Krajská kontrolní a revizní komise</i>		
9	Zápisy a materiály ze schůzí KKRK	1983-1989	kar 16
10	Zápisy ze schůzí KKRK (rukopis)	1986-1989	kar 16

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
	<i>Krajská hlavní komise pro reorganizaci</i>		
11	Zápisy ze schůzí hlavní komise	1960	kar 17
12	Zápisy a dokumentace ze schůzí okresních komisí	1960	kar 17
13	Podkladová dokumentace pro reorganizaci (mj. početní stavy předávaných organizací, systemizace, personální předpoklady)	1960	kar 17
	<i>Organizační záležitosti</i>		
14	Porady předsedů okresních výborů	1956	kar 17
15	Pokyny KV Svazarmu (chybí 1987)	1981-1990	kar 17
	<i>Písemnosti z činnosti aparátu</i>		
16	Zápisy ze schůzí a porad sekretariátu	1953-1955	kar 17
	<i>Tajné písemnosti</i>		
17	Podací protokol PT	1973-1982	ppr 1
18	Podací protokol PT	1983-1988	ppr 2
19	Podací protokol PT	1982-1990	ppr 3
20	Podací protokol T – „M“	1974-1985	ppr 4
21	Podací protokol T – „M“	1985-1987	ppr 5
22	Podací protokol T – „M“	1980-1990	ppr 6
23	Podací protokol T	1984-1985	ppr 7
24	Podací protokol T	1985-1986	ppr 8
25	Podací protokol T	1987	ppr 9
26	Podací protokol T	1988-1990	ppr 10
27	Manipulace s tajnými písemnostmi (mj. kontroly a prověrky)	1959-1965	kar 18
28	Zápisy o skartaci (chybí 1975–1987)	1974-1990	kar 18
29	Finanční záležitosti	1961-1964	kar 18
30	Personální návrhy	1965	kar 18
31	Zpráva o zahájení výcviku branců	1963	kar 18
	<i>Běžné písemnosti</i>		
32	Podací protokol - obyčejný	1984-1986	ppr 11
33	Pokladní kniha	1986-1987	ukn 1
	<i>Plány</i>		
34	Plány hlavních úkolů a opatření na roky 1985–1989	1984-1988	kar 18

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
35	Plán materiálně-technického zabezpečení na rok 1989 a jeho vyhodnocení	1989-1990	kar 18
	<i>Ekonomické a mzdové záležitosti</i>		
36	Rozpočty	1987-1988	kar 19
37	Mzdové rozpočty a plány mezd	1987-1990	kar 19
38	Odměny	1984-1989	kar 19
39	Hospodářská činnost	1976-1988	kar 20
39	Hospodářská činnost	1989-1990	kar 21
40	Rekonstrukce základních prostředků (chybí 1985)	1984-1987	kar 21
41	Výkazy a rozbory hospodaření (chybí 1962, 1964–1986)	1955-1990	kar 22
42	Periodické revize hospodaření	1986-1989	kar 22
43	Inventury	1987-1988	kar 23
43	Inventury	1989-1990	kar 24
44	Prověrky BOZP	1986-1990	kar 24
	<i>Akce a soutěže</i>		
45	Vyhodnocení výcviku záloh za období 1963–1964	1965	kar 24
46	I. celostátní spartakiáda 1955	1955	kar 24
47	Soutěže	1961-1965	kar 24
	-Krajské přebory chlapců a dívek škol II. cyklu z let 1961, 1964, 1965		
	-Střelecké soutěže škol II. cyklu z let 1963–1965		
	-Sokolovský závod branné zdatnosti z let 1963–1965		
	-Dukelský závod branné zdatnosti z let 1963–1965		

Tiráž

Název archivní pomůcky:	Svazarm – krajský výbor Plzeň
Značka archivního fondu:	KV Svazarm Plzeň
Časové rozmezí:	1951–1990
Počet evidenčních jednotek:	36 (1 úřední kniha, 11 podacích protokolů a 24 kartonů)
Počet inventárních jednotek:	47
Rozsah v bm:	3,00 bm
Stav ke dni:	4. 2. 2016
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Michael Pešřák
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Michael Pešřák
Počet stran:	26
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Petr Hubka ředitel Státního oblastního archivu v Plzni dne 5. února 2016 č. j. SOAP/006-0386/2016